

Fotogalerie

02.02

Een wisselende foto- expositie voor forensen

Plaats

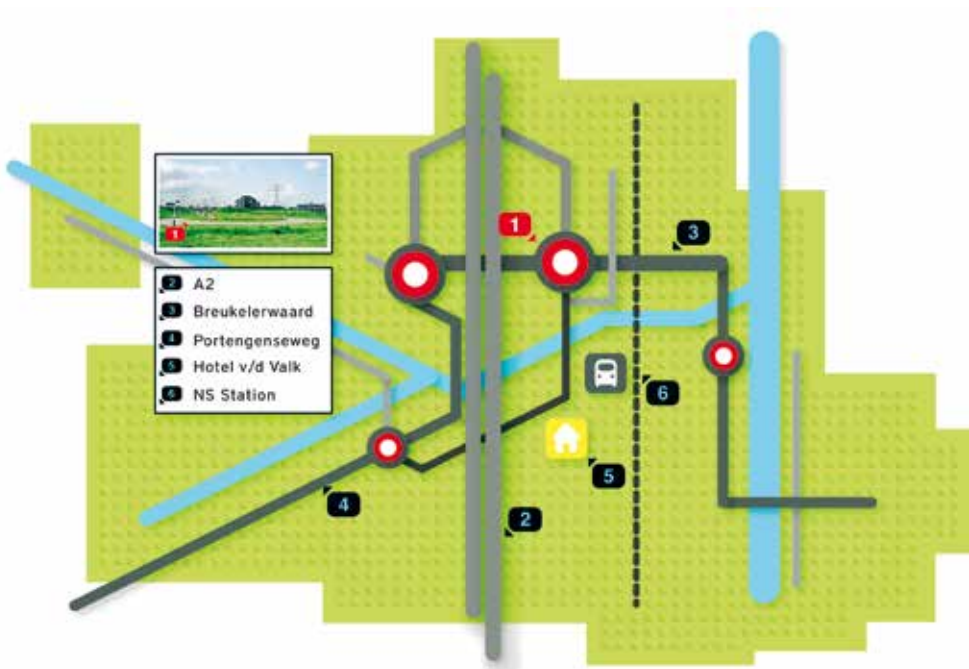
A2 bij Breukelen – De beide rotondes van afrit 5

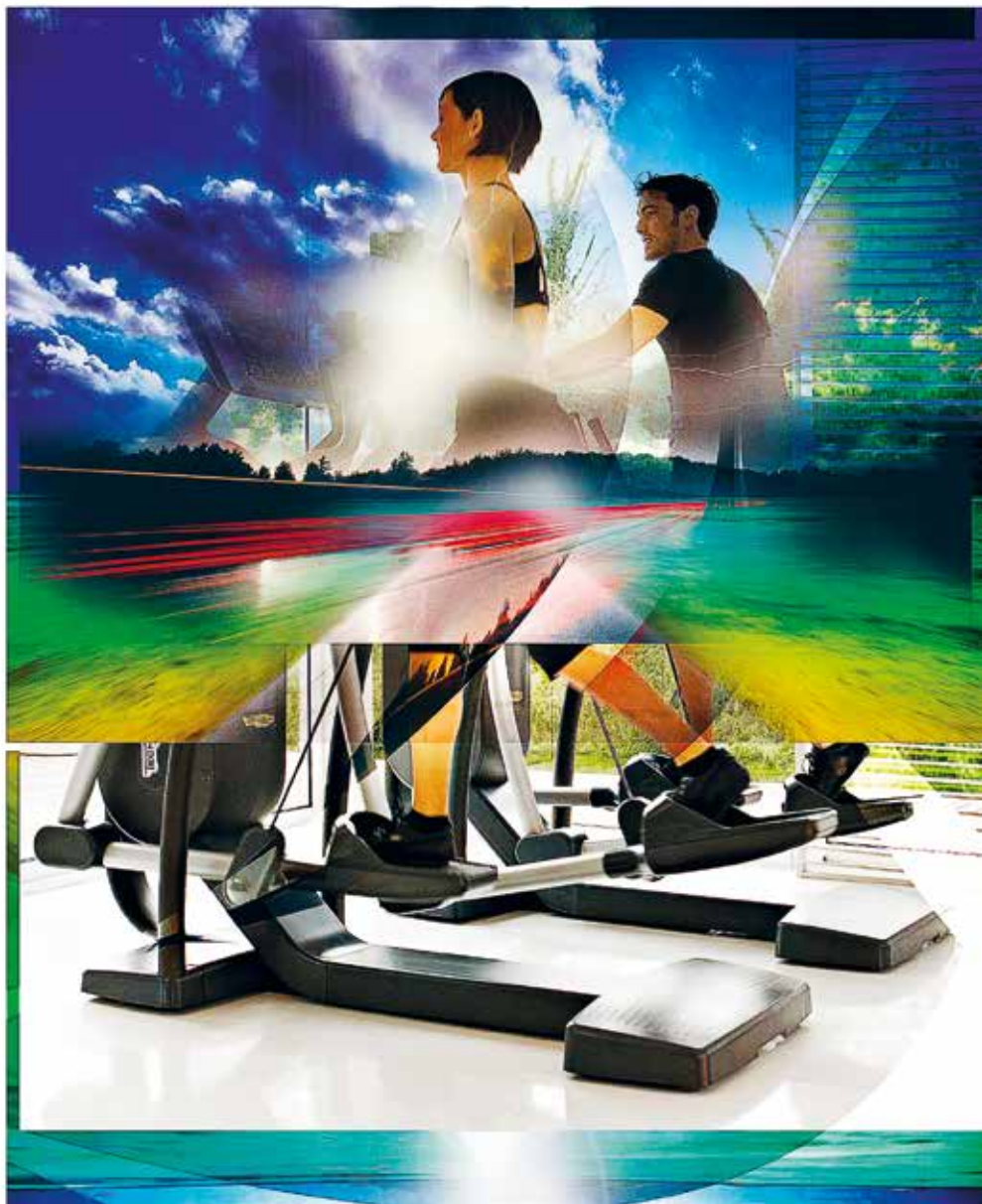
Prioriteit binnen RotondeLab

- › 2010

Gebied

- › De A2, de snelweg van Amsterdam naar Utrecht, doorsnijdt het Groene Hart en is hier gebundeld met een spoorlijn, het Amsterdam-Rijnkanaal en een hoogspanningsleiding.
- › De snelweg wordt verbreed tot tweemaal vijf rijstroken, deze ingrijpende verbouwing is pas in 2012 afgerond.

Rotonde

- › De directe omgeving van de rotondes bestaat uit een zeventiende-eeuwse windmolen, een motel annex restaurant in de vorm van een Chinese pagode, een NS-station, een zichtlocatie voor bedrijven en kantoren, een carpoolplein en een busstation. Aan de westzijde staan geluidsschermen die het Groene Hart aan het zicht onttrekken.
- › De twee rotondes zijn gereed, maar de nieuwe op- en afritten moeten nog worden aangelegd, net als de tunnel onder de snelweg die de twee rotondes verbindt.

Overwegingen

- › Rotondes aan weerszijden van de snelweg die het verkeer afwikkelen zijn een relatief nieuw verschijnsel. Deze infrastructurele vondst grijpt snel om zich heen en zal het aanzien van het Nederlandse hoofdwegennet mede gaan bepalen.
- › De oorspronkelijke opdracht luidde om alleen de rotonde aan de oostzijde van de A2 aan te pakken. Voor de verbijzondering van deze rotonde is wat te zeggen – het zwaartepunt van de bebouwing ligt aan de oostzijde – maar principieel is het onjuist de afritten van de snelweg verschillend te behandelen aangezien dat de symmetrie van de weg verstoort. De opdracht wordt daarom verbreed tot beide rotondes.
- › De rotondes bij het carpoolplein en bij het kanaal horen tot het onderliggende wegennet en worden daarom niet bij dit project betrokken.
- › De rotondes maken deel uit van een modern infrastructuur-landschap dat geheel in dienst staat van de efficiëntie. De vormgeving is modern, waarbij de functionaliteit soms is uitvergroot bij wijze van ornamentering (carpoolplein). Het contrast met de oude windmolen is hard en de combinatie met het motel bijna pijnlijk.
- › Met het Groene Hart heeft deze plek weinig te maken: het is een overstapmachine (bus, trein, carpool). Gebruikers van deze plek zijn goeddeels forensen, verder komen er veel bezoekers van buiten voor de bedrijventerreinen. Een opdracht om de rotondes in te richten als poort naar het Groene Hart – bijvoorbeeld met verwijzingen naar windmolens – zouden dan ook geen recht doen aan de werkelijke functie van deze plek.

- › De plek heeft een bovenlokale betekenis en ligt in de beleving dichterbij het Limburgse Eijsden (afrit 58 van de A2), dan bij het naastgelegen Breukelen.
- › De grote, vaste stroom forensen maakt een wisselende inrichting van de rotonde tot een aantrekkelijk idee, zeker als passanten daar zelf invloed op uit kunnen oefenen.
- › Reclameboodschappen aan de snelweg zijn een integraal onderdeel van het landschap geworden. Het is verfrissend om daar uitingen tegenover te zetten die niet een vooropgezet doel – consumptie, gedragsverandering, waarschuwing – nastreven.
- › Rotondes worden in de praktijk regelmatig (illegaal) gebruikt als plek om aandacht voor iets te vragen: een foto van een stel dat zijn gouden huwelijk viert, een verkiezingsposter, de aankondiging van een evenement, een noodkreet over een weggelopen poes. Deze particuliere expositiefunctie zou op een hoger plan getild moeten worden.

Aanbeveling

- › **De beide rotondes horen bij de snelweg en niet bij het omringende landschap. Versterk dus het dynamische, bovenregionale karakter van de rotondes. Zet een installatie van steigerpijpen en zeildoek op de verhoogde rand van het middeneiland en organiseer daarop een wisselende foto-expositie. Betrek er passanten bij.**

Inschakelen

- › Tentoonstellingsmaker voor het frame van steigerpijp (bepalen afmetingen en plaatsing, beoordeling van de noodzaak tot verlichting van achteren).

Praktisch

- › De looptijd is in principe vijf jaar, minstens vier exposities per jaar.
- › De expositie maakt gebruik van beide rotondes, er komen dus geen aparte thema's voor de oost- en westzijde.
- › Er komen zowel exposities van amateurs als van professionals.
- › Het Rotondologisch Genootschap komt met een voorstel voor de eerste vier exposities, daarna wordt een curator aangesteld. Het Genootschap biedt aan om te adviseren over de aan te trekken curator.

- › Houd bij de begroting en de contracten rekening met het auteursrecht. Zoek eventueel aanvullende sponsoring (Van der Valk, bedrijven van de Breukelerwaard, Routeontwerp A2).
- › Onderzoek of verlichting nodig is gezien de overmaat aan licht in de directe omgeving (snelweg, bedrijventerrein).
- › Onderzoek of de rotondeborden kunnen worden vervangen door foto's van datzelfde rotondebord tussen de geëxposeerde foto's.
- › De rotondes komen pas in 2012 in bezit van de provincie, maar ze zijn daar nu al in beheer.
- › Beheerder provincie: André Pos.
- › Contactpersoon Rijkswaterstaat voor de verbreding van de A2: Edwin Voskuilen.

Reactie afdeling Mobiliteit provincie Utrecht

- › In verband met de verkeersveiligheid moet het getoonde van de foto-expositie in één opslag duidelijk zijn, zo moeten de letters en beelden een minimale grootte hebben. Bij elke wisseling van de expositie moet het ontwerp hierop worden getoetst door een commissie en/of de wegbeheerder.
- › Let op de obstakelvrije zone.
- › Zorg voor een botsvriendelijke constructie: als een voertuig tegen het steigerwerk rijdt, moet dit vervormen of afbreken.
- › Over de rotonde kunnen bijzondere transporten plaatsvinden, deze kunnen over het middeneiland 'zwaaien'. Het steigerwerk moet dus eenvoudig tijdelijk afgebroken kunnen worden.
- › Sponsoring. Vaak staat hier reclame tegenover. Elders in de provincie is dit idee nadrukkelijk van de hand gewezen. Hier mag dus geen precedent worden geschapen. Zorg dus dat de vier tentoonstellingen voor een periode van vijf jaar ook zonder middelen van derden gerealiseerd kunnen worden.

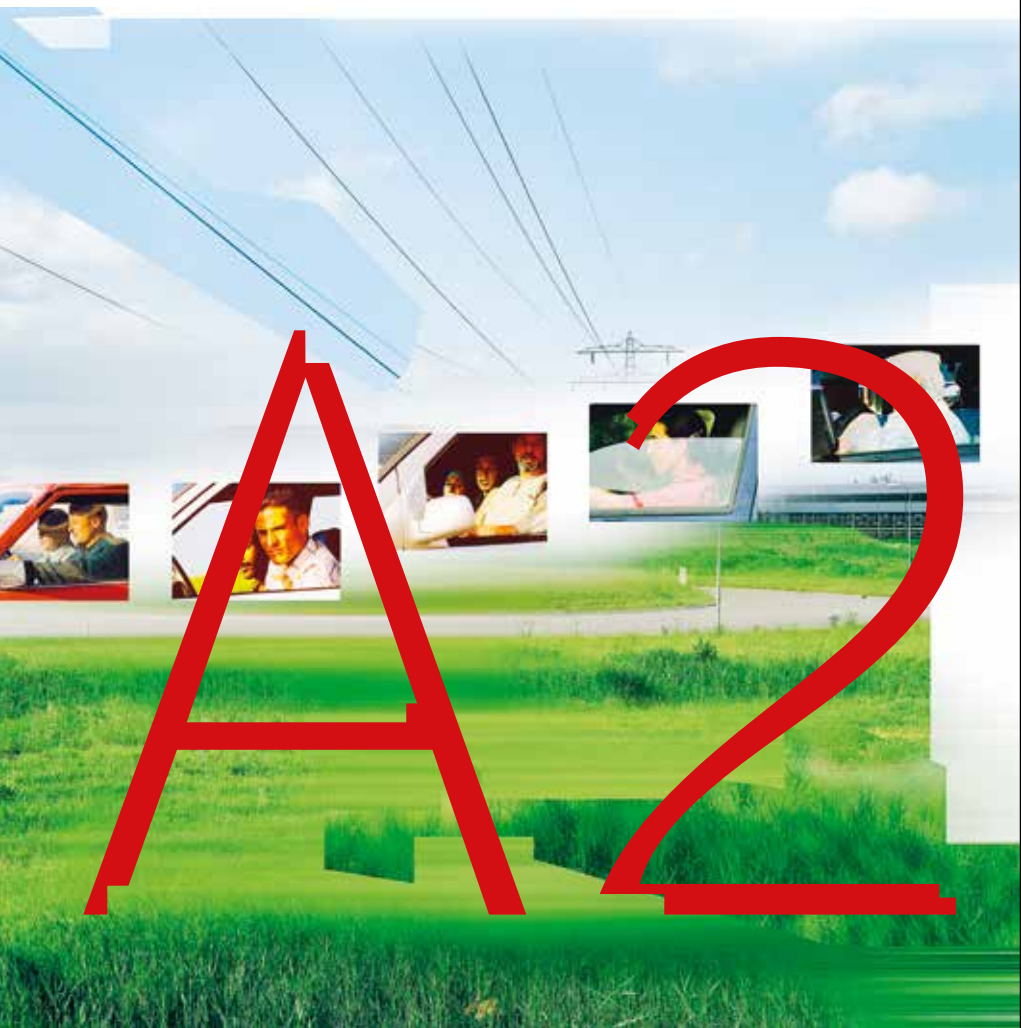

Fotogalerie

REPORTAGE
02.02

Fotogalerie A2

'Hoe ziet de ideale rotonde eruit?' Om deze vraag te beantwoorden stuurde de provincie Utrecht het Rotondologisch Genootschap op pad. En zo togen Van den Boomen en Jonker naar afslag 5 van de A2. Ze troffen daar vier rotondes aan en de resten van een noodrotonde die hen inspireerde tot een variatie op McLuhan: 'The roundabout is the message.'

Enigszins mies is Van den Boomen ervan. Gaat het Genootschap voor het eerst in zijn geschiedenis een rotonde aan de snelweg onder de loep nemen en uitgerekend op dat moment staat zijn auto met panne in de garage. Hij, de kroniekschrijver van de snelweg, auteur van het boek *Asfaltreizen*, moet de trein nemen naar afslag 5 van de A2. Nog een mazzel dat het station op een steenworp afstand ligt.

Onderweg herleest hij het hoofdstuk *De aorta van Nederland*, zoals hij de A2 eind jaren negentig had gedoopt, en treft een passage aan over het punt waar de rotonde nu wordt aangelegd: 'Hoogspanningsleidingen kruisen de weg en vergezellen de automobilist een stuk. Hun ijle lijnenspel verleent de snelweg een dramatisch effect. De groene polders met hun licht krommende slootjes worden er nog vlakker en ruimer van.'

Beeld omslag en deze pagina: vrij naar *All Alike*, een fotoproject van Ad van Denderen

Op de parkeerplaats voor het station staat Jonker al op hem te wachten, nonchalant tegen zijn CX geleund laat hij de sleutels om zijn wijsvinger draaien. 'Als dit een reclame voor *kiss and ride* moet voorstellen, dan kun je het mooi vergeten,' bijt Van den Boomen hem toe. 'Ten eerste zoen ik je niet en ten tweede gaan we lopen.' Jonker laat zich niet in het minst uit het veld slaan: 'Relax man, we zijn zo klaar, ik heb het idee al, we zetten die oude windmolen gewoon op de rotonde. Ik fofshop het wel even in elkaar, je zult zien dat het werkt.'

Langzaam lopen ze in de richting van de molen, het begeleidende bruine bord van de ANWB vermeldt dat dit de Kortrijkse molen uit 1696 is. Niet-begrijpend staren ze naar de dwarsdoorsnede op het bord die de werking uitlegt van het bovenrondsel tot de koningspil en van het kruirad tot de staartbalk. 'Ruim vier eeuwen historie kijken op ons neer,' mompelt Jonker.

Van den Boomen kijkt eens om zich heen, naar het Van der Valkmotel in de vorm van een Chinese pagode links, naar het splinternieuwe NS-station achter hen, naar het bedrijventerrein in aanbouw rechts – 'Toplocatie voor top-ondernemers' belooft een reclamebord – maar vooral naar de bergen zand voor hun neus, waar bulldozers als speelgoedwagentjes overheen kruipen. De molen steekt er pijnlijk kleintjes bij af, de polder die hij vroeger bemaalde is van hem afgesneden door de snelweg. Er wordt nu alleen nog 'op vrijwillige basis' af en toe water rondgepompt in een kunstmatig circuit van slootjes.

'Je wilt die molen toch niet echt op het middeiland zetten?' vraagt Van den Boomen ongelovig terwijl ze naar de tweehonderd

meter verder gelegen rotonde lopen. 'Man, het is hier al zo'n postmoderne potpourri.' 'Dat is nu juist de grap,' lacht Jonker, wijzend op het hart van de rotonde waarin de ingenieurs van Rijkswaterstaat een ronde waterberging hebben aangebracht: **'Gewoon de geschiedenis rondpompen.'** Maar als Van den Boomen tegenwerpt dat hij de molen daarmee berooft van zijn laatste waardigheid, namelijk de historische plaats waar hij staat, bindt Jonker in. Ook omdat hij het stiekem wel mooi vindt dat de huidige locatie zo wringt, als ontwerper had hij de molen nooit zo ongelukkig ten opzichte van het restaurant en de infrastructuur kunnen plaatsen, al zou hij nog zo zijn best doen.

Vanaf de verhoogde rand die het middeneiland omringt, kijken ze naar het landschap in aanbouw, naar de roestige damwanden en de inklinkende zandlichamen. Pas in 2012 is Rijkswaterstaat hier klaar, voorlopig leiden tijdelijke verkeersborden het drukke forensenverkeer nog over een oud weggetje onder de snelweg door.

Ineens ontdekt Jonker een ronde plek midden op het asfalt: **'Weet je dat op die plek vroeger een noodrotonde lag, met borden op ronde betonnen voeten die als aanplakplaats werden gebruikt? Een foto daarvan staat in ons eerste boekje, *De Zaak A*.'** Van den Boomen zucht, zo snel gaat de tijd dat zelfs het Genootschap al geschiedenis schrijft.

Ze vervolgen hun weg, lopen door het oude tunneltje en stuiten aan de westzijde van de A2 op een identieke rotonde met een verhoogd, groen middeneiland. 'Logisch,' zegt Van den Boomen met de autoriteit van de snelweg-aficionado. **'Je moet aan beide kanten de snelweg op- en afkunnen.'** 'Briljant,' kaatst

Jonker terug, 'maar kun je me dan ook uitlegen waarom we alleen iets moeten verzinnen voor de rotonde aan de oostzijde?'

Zwijgend lopen ze verder en ontdekken nog een derde, kleinere rotonde, net voorbij de carpoolplaats met geinig vormgegeven straatmeubilair. Er staat zelfs een overdekte stalling voor drie fietsen, Jonker kan het niet nalaten om de draak te steken met zijn collega-ontwerpers. Hij is net lekker op dreef als Van den Boomen hem aanstoot: **'Kijk, daar recht onder die hoogspanningsmast, daar liggen de betonblokken van die noodrotonde.'** Uitgelaten lopen ze erheen, de middag krijgt ineens een rotonde-archeologisch karakter.

Van alle kanten fotograferen ze de achteloos bij het vuil gezette noodrotonde, de gescheurde posters waarmee hij beplakt is maken reclame voor lang vervlogen evenementen. **'Het middeneiland als expositieruimte,'** zegt Van den Boomen met pretlichtjes in zijn ogen. **'De rotonde als medium,'** antwoordt Jonker met een brede grijns. **'The roundabout is the message,'** vat Van den Boomen samen en heel even heeft hij zin om Jonker te zoenen, maar hij herneemt zich snel.

Opgewonden lopen ze terug naar motel Van der Valk om krijgsberaad te houden. Het idee is duidelijk: een expositie op de rotonderanden. Met grote passen meet Jonker de rotonde bij de molen nog even op en komt op een omtrek van bijna 120 meter. **'Als we met steigerpijpen een laag frame op de rand maken en daar bedrukt zeildoek tussen spannen, dan kun je het wandtapijt van Bayeux bijna twee keer kwijt.'** 'Of tachtig foto's van anderhalf bij een meter,' reageert Van den Boomen snel, want bij een wandtapijt krijgt

hij zo'n verantwoord gevoel. 'Tuurlijk,' sust Jonker, 'op zeildoek kun je alles printen en veel kost dat niet, dus je kunt wisselende tentoonstellingen maken.'

Van den Boomen begint meteen te verzinnen: 'We zouden kunnen openen met Ad van Denderen, die is langs de hele Middellandse Zee op rotondes gaan staan om automobilisten te fotograferen die druk aan het sturen zijn.' Jonker, gretig: 'En dan vragen we de Utrechtse fotoclubs een keer om de verbouwing van de A2 te documenteren. Ik heb al een titel: *Nieuwe Duinen*.' Van den Boomen: 'En na de zomer een keer de mooiste vakantiekiekjes van forensen, want de snelweg verbindt deze plek met de hele wereld. Kijk maar naar de namen van de zalen hier bij Van der Valk: Parijs, Berlijn, Madrid, New York.' 'New York? Met de auto, ben je wel lekker,' pest Jonker, 'maar ik vind het best, als er dan ook ruimte is voor een expositie met klassieke windmolens.' Dat vindt Van den Boomen kneuterig en hij kaatst terug met een fotoserie over kunst op rotondes 'voor het ultieme Droste-effect'. Wat Jonker op het idee brengt om de rotondeborden, die visueel altijd in de weg staan, te vervangen door foto's van die borden: 'Dat ruimt lekker op.'

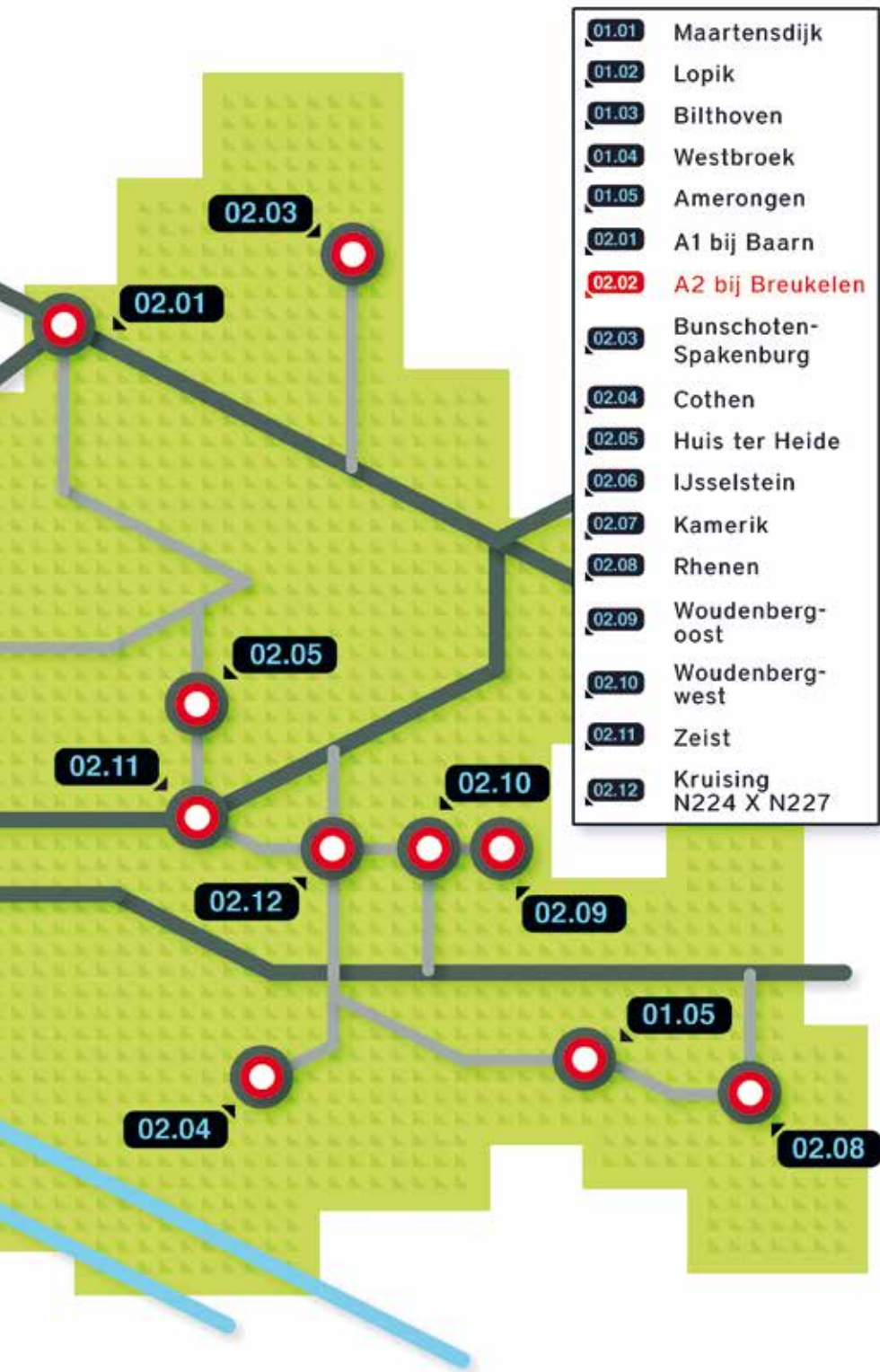
'Op welke rotondes houden we de expositie eigenlijk?' wil hij nog weten. Van den Boomen: 'Alleen op de rotondes aan weerszijden van de A2, de kleine valt af want die hoort bij het lokale wegennet, net als de rotonde aan de andere kant van het station die ik vanuit de trein zag.' Jonker knikt: 'Maar maken we dan twee verschillende exposities? Aan elke kant van de A2 een andere?'

Op een bierviltje tekenen ze hoe forensen – want dat is de belangrijkste doelgroep van de tentoonstellingen – rijden en anders

dan ze verwachten zien die beide rotondes niet even vaak. Mensen afkomstig van de kant van de Vecht zien de oostrotonde tweemaal per dag en de westrotonde eenmaal, voor de forensen uit het Groene Hart ligt dat omgekeerd. Het duizelt hen, want afhankelijk van de richting die je kiest – Amsterdam of Utrecht – is er ook nog een verschil of je 's ochtends twee rotondes ziet en 's avonds een, of andersom. Jonker hakt de knoop door: 'Elk verschil dat je tussen beide rotondes maakt is arbitrair. Niet doen dus, gewoon één expositie uitsmeren over beide plekken.'

Terwijl de serveerster iets te eten brengt – een broodje bal voor Van den Boomen en iets vegetarisch voor Jonker – proberen ze op een servetjes uit te rekenen hoeveel exposities ze van het rotondebudget zouden kunnen maken. Vijf jaar lang elk kwartaal één? 'Er komt natuurlijk veel publiek langs, misschien moeten we Van der Valk en de ondernemers op het bedrijventerrein benaderen,' zegt Van den Boomen, maar Jonker is streng: 'Sponsoring akkoord, maar geen reclame erop. Je moet die ondernemers uitleggen dat het veel chiquer is om niet overal je logo op te zetten. Het zijn toch geen honden?'

Fotogalerie A2 is een uitgave van het Rotondologisch Genootschap.
In opdracht van het RotondeLab van de provincie Utrecht analyseerde het
Genootschap in 2009 twaalf provinciale rotondes. De hele reeks bestaat uit:

Bomen aan de A1

Fotogalerie A2

De tuinen van B.S.

De gepensioneerde boom van C.

Kunst in Huis ter H.

De vlaggen van I.J.

De rotondetrommel van K.

De leegte van R.

Klompen in W-oost

Water in W-west

Het bosje van Z.

X. (kruis na)

Eerder verschenen titels:

De zaak A.

De Zweefweg van B.

De kinderen van M.

tekst

Tijs van den Boomen, Amsterdam

grafisch ontwerp en beeld

Peter Jonker, Utrecht

www.rotondelab.nl

www.rotondologie.nl

